

РЕЧЕННЯ З БАГАТОКОМПОНЕНТНИМ РЯДОМ ОДНОРІДНИХ ПРИСУДКІВ У РОМАНІ КЕТРІН ЕЛЛІОТТ «ВЕСІЛЬНИЙ ДЕНЬ»

Дзядик Ю. І.

асистент кафедри сучасних мов

Університет Гани

Аккра, Гана

orcid.org/0000-0002-9639-1020

yuridlviv@gmail.com

Ключові слова: мікротекст,
синтаксис тексту,
мікроповідь, динаміка,
стати́ка.

За останні десятиліття відбулися значні зміни в уявленні про мову та мовленнєву діяльність, а отже, й про літературно-художній твір як продукт цієї діяльності. Системна взаємодія засобів та способів актуалізації одиниць різних рівнів, що формують структуру художнього прозового тексту, komponується письменником. Намір автора визначає структуру, форму та зміст художнього твору. Аналіз художнього прозового тексту потребує особливої уваги до цілісного тексту, складники якого закладені в авторському дискурсі й вирізняються структурними, семантичними та функційними змінами. У статті подано аналіз структури речень з однорідними присудками в англійському художньому дискурсі на тлі значущої інформації. Семантичне ранжування речень з однорідними присудками в синтаксисі англійського художнього дискурсу розкрито в межах семантичного, комунікативного та емоційно-експресивного аспектів. Розглянуто комунікативні функції речень з однорідними присудками в художньому прозовому тексті, охарактеризовано речення з рядом присудків як маркером динаміки та стати́ки. У дослідженні висвітлено характер часових відношень між присудками з різним синтаксичним зв'язком та їхню стилістичну релевантність у плані ритму в реченні з плином однорідних присудків. У роботі на матеріалі речень з однорідними дієслівними присудками простежено, як текстові притаманна присутність суб'єкта, виробника дії або носія стану, що зумовлюється установкою письменниці на об'єктивне зображення того, що відбувається, на зображення людини не зсередини, з точки зору персонажа, а ззовні, з точки зору автора. У дослідженні аналізуються предикати стану, які потрібні під час психологічного аналізу персонажів художнього твору, їхнього внутрішнього світу і настроїв, у розкритті психологічних мотивів, що визначають ті чи інші їхні вчинки. Розглядаються предикати руху, які просувають розповідь уперед. Найчастіше однорідні члени речення оформляються як прості дієслівні присудки. Морфологічне оформлення однорідних головних членів у реченнях відбувається по-різному залежно від типу речення: в наявних прикладах переважають дієслівні форми минулого простого часу.

SENTENCES WITH MULTICOMPONENT SERIES OF HOMOGENEOUS PREDICATES IN “THE WEDDING DAY” BY CATHERINE ALLIOTT

Dzyadyk Yu. I.

Assistant at the Department of Modern Languages

University of Ghana

Accra, Ghana

orcid.org/0000-0002-9639-1020

yuridlviv@gmail.com

Key words: *microtext, syntax of text, micronarration, dynamics, statics.*

In recent decades, there have been significant changes in the perception of language, speech activity and novels as a product of this activity. The systematic interaction of means and methods of actualization of units of different levels, which form the structure of a novel, is composed by the writer. The intention of the author determines the structure, form and content of the novel. The analysis of the novel requires special attention to the integral text, the components of which are embedded in the author's discourse and are characterized by structural, semantic and functional changes. The article analyzes the structure of sentences with homogeneous predicates in the novel on the basis of meaningful information. Semantic arrangement of sentences with homogeneous predicates in the syntax of the novel analyzed is revealed within the semantic, communicative and emotionally expressive aspects. The communicative functions of sentences with homogeneous predicates in the text are examined. The sentences with a number of predicates as a marker of dynamics and statics are reviewed. The article highlights the nature of the temporal relations between predicates with different syntactic connections and their stylistic relevance in terms of rhythm in a sentence with a series of homogeneous predicates. In the paper, on the basis of sentences with homogeneous verbal predicates, it is seen how the text contains the subject as a producer of an action, due to the writer's attitude to what is happening in the novel as well as to the image of a character not from the character's point of view but rather from the point of view of the author. The paper analyzes the predicates of state, which are necessary for the psychological analysis of the characters, their inner world and mood, and disclosure of psychological motives that determine certain actions. The predicates of motion that move the story forward are described, too. Most homogeneous parts of sentences appear as simple verb predicates. Morphological arrangement of homogeneous main parts of the sentences is different depending on the type of the sentence. Verbal forms of the Past Tense are predominant in the examples provided.

Постановка проблеми. Антропоцентричний вектор сучасних мовознавчих студій уможливило аналіз особливостей мовної діяльності людини, вербальна форма якої варіює та підсилює мовленнєву експресію. Одним із суттєвих процесів, які відбулись у мовознавстві впродовж ХХ століття, є перехід від структуралізму до функціоналізму, що призвело до зміни наукової парадигми. Спільним чинником новітніх антропоорієнтованих філологічних парадигм є розуміння мови та її одиниць як холистичної системи в контексті мисленнєво-мовленнєвої діяльності [1, с. 99–103; 2; 3; 4; 5]. Це має відношення й до синтаксичного рівня мовної системи та його центральної одиниці – речення як складника художнього текстотворення. Вивчення

мови як поліфункційної знакової системи характеризує інтенсивне наукове зацікавлення до її трактування в руслі синтактикоцентризму в єдності її функцій: семантичної, структурної, прагматичної. А місце речення в різноаспектній синтаксичній організації англomовного художнього прозового тексту сучасності посідає вагомий нішу в наукових студіях східноєвропейської і західноєвропейської гуманітарної думки. Тому речення з однорідними дієслівними присудками мають давню історію і неодноразово ставали предметом дослідження лінгвістів різних лінгвістичних шкіл [6; 7; 8; 9; 10]. Попри багатовекторність досліджень художнього прозового тексту, проблема його структурно-семантичного та

функційного простору з позицій синтактикоцентризму є актуальною в мовознавчих студіях сьогодні [11; 12; 13; 14, с. 13–47; 15].

Актуальність дослідження зумовлена синтактикоцентричним підходом до розкриття структурно-семантичних та функційних механізмів синтаксичної організації речень з однорідними присудками в мові та тексті англомовного художнього дискурсу, що відображають мовно-експериментальну специфіку англомовного художнього прозового тексту початку XXI століття. Семантико-синтаксичні зв'язки мовного і мовленнєвого варіювання смислових зв'язків між системно-мовними і комунікативно-мовленнєвими варіантами художнього прозового тексту потребують системних студій з огляду мотивів, критеріїв відбору суб'єктом мовлення однієї з форм висловлення, які зумовлюються мовленнєвими діями в різних ситуаціях спілкування. Одним із головних завдань є різноаспектний розгляд тексту як синтаксичної форми вираження естетичних задумів авторки роману «Весільний день» Кетрін Елліотт [16], беручи до уваги той факт, що досі не було зроблено спроб дослідити структурно-синтаксичний аспект художніх прозових текстів постмодерну.

Метою дослідження є розв'язання теоретико-практичної проблематики структурно-семантичних та функційних аспектів речень з однорідними присудками в мові та тексті англомовного художнього дискурсу, що відображають мовно-експериментальну специфіку англомовного художнього прозового тексту початку XXI століття. Досягнення мети можливе за умови розв'язання таких конкретних завдань: узагальнити напрями та здобутки міждисциплінарного вивчення статусу речень з однорідними дієслівними присудками в мові та тексті англомовного художнього дискурсу початку XXI століття; встановити диференційні ознаки речень з однорідними дієслівними присудками як засобу текстотворення та окреслити методику дослідження їхньої структури; визначити текстотвірні функції речень з однорідними дієслівними присудками задля відстеження індивідуально-авторських ознак стилю; проаналізувати однорідні дієслівні присудки на рівні речення та на рівні тексту, акцентуючи увагу на вивчені їх прагматичної значущості, експресивної вмотивованості та реалізації авторських інтенцій.

Предмет дослідження – структурні, лексико-семантичні та функційні ознаки речення з однорідними дієслівними присудками в романі К. Елліотт «Весільний день» (The Wedding Day, 2004). **Об'єкт** дослідження – речення з однорідними присудками в мові та тексті англомовного художнього дискурсу, що відображають мовно-експериментальну специфіку англомовного художнього прозового тексту початку XXI сто-

ліття. Унітарною характеристикою вибраного твору є та обставина, що він маніфестує стильове новаторство письменниці-постмодерністки через мовне експериментування. У праці ангажовано принципи дескриптивного, контекстуального та парадигматичного опису контекстуалізованих текстових фрагментів синтаксичного рівня.

Виклад основного матеріалу дослідження. Структурно-семантичний потенціал синтаксичних одиниць (речень з однорідними присудками) в романі «Весільний день» зумовлений постмодерністською естетикою письма. Міждисциплінарне вивчення статусу речень з однорідними присудками в тексті на межі класичної та посткласичної лінгвістики тексту, синтаксису тексту та дискурсивної стилістики цього типу тексту доводить експериментальність його синтактико-стилістичної організації задля досягнення максимального вираження і впливу на читача. Структурно-семантичний та функційний підходи до вивчення речень з однорідними присудками в художньому прозовому тексті формує методологічний алгоритм дослідження ядерних і периферійних ознак однорідності в ряду присудків у різнотипних реченнях синтаксичної організації англомовного художнього прозового тексту початку XXI ст. та уможливорює типологічне вивчення речень з однорідними присудками в цьому типі текстів у двох ракурсах: від засобів до функцій і від функцій до засобів, оскільки обидва підходи вивчають процес забезпечення експресивності в тексті загалом.

Нормована синтаксична організація прозового тексту Кетрін Елліотт стає експериментальною, аструктурною, нелінійною завдяки ранжуванню експресивних маркерів синтаксичних одиниць, а їх вибір залежить від завдань та мети, які переслідує авторка, і функцій, що роблять художнє мовомислення стильово й експресивно вираженим. Форма синтаксичної структури стає пріоритетнішою за її зміст. Синкретичні моделі додають інформативності. Видається, речення завершується, проте авторка продовжує оповідь, роз'єднуючи однорідні дієслівні присудки. Повтори займають комірку окремих членів речення, полісиндетично зв'язаних відношенням однорідності. Синтаксичні відношення між членами речення орієнтовані на уточнення, додаткове пояснення загального змісту:

He [David] **turned away** from me. **Looked out** to the horizon again. I was so desperate to be a doctor, Annie,' he said softly. 'So desperate. Like my father, a great surgeon. Well, it was clear early on I **could never be that, didn't have** the brain power, but - well, OK, like my uncle then. Gertrude's husband, Hugh. An excellent general practitioner. So I **trained**. And **failed** my exams. And **trained** again and **failed**, but eventually . . . eventually I **got** there. **Got** my bits of paper. **Got** those precious letters before my name,

changed the boring Mr for something more sonorous. Something with a bit more gravitas.’ He **put** a hand to his brow. **Stretched** it across and **rubbed** his temples wearily. ‘But you know, Annie, the awful thing was, I always knew. Knew I was a fraud.’ [16, с. 346].

Динамічний мікроконтекст, що представляє собою лінійний розвиток дій, створюється проходженням однієї дії за іншою в часовій послідовності, передає сюжетно-динамічну інформацію і є зразком прози. Він створюється структурою, що поєднує ядерні та периферійні ознаки однорідності. Динаміка, що представляє собою розвиток «всередину», базується на одночасності – сумісності дієслівних дій, на семантичній близькості або контекстуальному зближенні дієслів-присудків і на їх непоширеності або незначній поширеності другорядними членами, тобто він будується в основному на ядерних ознаках однорідності; це експресивно-динамічний мікроконтекст:

He [David] **flung** aside the duvet and **got up**. I watched as he **crossed** the room naked and **went** to reach for his dressing gown on the back of the door. He **paused**. **Turned**. What are you smiling at?

I grinned. ‘Nothing’.

He **padded** back to the bed, **leaned** over and **kissed** me. Call that nothing? Any more cheek and I’ll **cancel** my Miss Monroe appointment at two-fifteen and **book** you in for a rematch [16, с. 87].

Кожен елемент однорідного ряду поширений своїми другорядними членами. Дія поступово просувається. Конструкція замикається єднальним сполучником, утворюючи моносиндетичний ряд, який вказує на завершення низки дій:

Seething, I **snatched** up a couple of candles, **handed** one to Flora **and pushed** her ahead of me, towards the hall and up the stairs. ‘Go on, Flora, I hissed. Up, up!’ [16, с. 126].

Статичний мікроконтекст заснований на одночасності – паралельності дій; він дає всебічний опис будь-якого денотата, в результаті чого його можна визначити як зображально статичний або оціночно-інформативний мікроконтекст:

That night I went to my room feeling full of sorrow for Matt. How ghastly to lose your wife and son in one nightmarish moment, and what an appalling woman she must be to pull a stunt like that. I **knelt** up on my bed and **shut** the wooden shutters tight against the wind which was whipping up from the sea, then **lay down** and **pulled** the covers up around my chin. On the other hand, I thought as I lay staring into the blackness, as he’d said, who knows what desperate lengths one would go to secure a child? What if Adam had tried to get custody of Flora; would I have lied, claimed he’d abused me? And what about mental cruelty? I’d certainly suffered plenty of that in my time as a spectator to his blatant philandering, **might** I not **have exaggerated** a bit, **said** he **brought** his women

into the house, **fornicated** with them in front of me and Flora? If I had been really desperate? I **shivered** under the duvet and **gazed** into the total darkness that the shutters afforded, the windows rattling in their frames behind them [16, с. 217–218].

У тексті чітко простежується суб’єкт – виробник дії чи носій стану. Кожне нове речення доповнюється змістом попереднього, нанизуючись одне на одного інформативно чи описово. Речення ‘I **knelt** up on my bed and **shut** the wooden shutters tight against the wind which was whipping up from the sea, then **lay down** and **pulled** the covers up around my chin’ містить кілька дієслівних присудків у своїй конструкції, створюючи полісинтетичний ряд, в якому повторюється єднальний сполучний ‘and’ та його субституент ‘then’. Хоча дії відбуваються одна за одною, проте проміжок часу незначний. Отже, вважаємо, що дії попарно відбуваються майже паралельно. Розповідь фактично призупиняється, і кожен елемент ряду нашаровується один на одного. Часові рамки Past Simple допомагають визначити майже одночасне проходження дій. Письмениця диференціює авторську мову та мову героїв роману, події сприймаються через призму автора художнього твору. Кетрін Елліотт співпереживає зі своєю героїнею Енні О’Гаран, яка, розлучившись із чоловіком, виховує доньку, робить спробу утвердитися в письменництві, знайти для себе щастя в житті. Емоційний світ героїні неодноманітний, вона проходить через виклики кохання, проте залишається особистістю. Авторці вдається зобразити довкілля Енні за допомогою багатокомпонентних рядів однорідних присудків. Статика і динаміка будуються як на ядерних, так і на периферійних ознаках однорідності: компоненти ряду або не поширені, або поширені, але в незначному обсязі, можуть бути морфологічно одноформлені або різноформлені. Динаміко-статичний мікроконтекст базується в основному на периферійних ознаках однорідності, до яких відносяться морфологічна різноформленість, високий ступінь поширеності присудків, змішаний тип сурядного зв’язку, багаточленність ряду; він охоплює дії, їхню характеристику, а також характеристику самого суб’єкта, тому його можна охарактеризувати як інформативно й експресивно насичений мікроконтекст, що володіє здатністю приймати форму мікроповіді. У наступному прикладі бачимо поєднання динаміки і статички ‘I **wandered** back to the summer house, **shut** the blistered green door behind me, **sat down** at my little bamboo table, and **stared** at the screen’. Дія сповільнюється із завершенням речення. Енні переймається тим, через що доводиться пройти Меттові – незнайомцю, який перевернув її життя ‘My heart felt heavy, like a colossal lead weight inside me. I had an awful, awful feeling he still loved her... He was gazing, almost hypnotized, out to sea. Seemed

miles away. With her, no doubt. In the days before it all went wrong. Before she **left** him. **Took** his son. **Broke** his heart. I felt a lump about the size of the one I was sitting on lodge in my throat' [16, с. 498]. Синкретичні моносиндетичні моделі викарбовують кожен окрему дію, які не мають межі. Лише контекст на рівні тексту та семантика кожного окремого дієслова-присудка допоможуть зрозуміти всю повноту емоцій та переживань. Абстрактні чи загальні дієслова виконують роль зачину – конкретної лінії розповіді, що передуює переліченню конкретних дій, виражених конкретними дієсловами, які відрізняються від початкового дієслова в багатоконпонентному ряді однорідних дієслівних присудків своєю ускладненою конструкцією, виконуючи роль деталізатора, та вживаються письменною мовою для підсилення виразності художнього мовлення.

Висновки і перспективи подальших розробок. Однорідні присудки здатні створювати різні структурно-семантичні типи рядів: асиндетичний, моносиндетичний, полісинтетичний, виконуючи в тексті структуроутворюючу функцію. Однорідні присудки здатні організувати особливий ритм оповіді: вони можуть призупиняти її або просувати вперед, нагнітати напруженість, таким чином виконуючи в тексті ритмотвірну функцію та функцію експресивності. Однорідні присудки здатні ставати маркерами різних типів оповіді й диференціювати авторську мову і мову персонажів. Вони утворюють типи мікроконтексту в розглянутих прикладах, виділяючи контексти інформативного й описового типів, а всередині цих контекстів – динамічні, статичні та динаміко-статичні елементи мікроконтексту, що містять передачу поступального розвитку дії, скорочений переказ подій, опис ситуації, зображення психологічного стану. Так реалізується текстотвірна функція однорідних присудків. У перспективі подальшого дослідження видається необхідним вивчити стилістичне використання і глибинну структуру речень з однорідними іменними присудками та присудками змішаного типу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бехта І.А. Функційно-прагматична дієвість тексту у світлі когніції й дискурсу. *Людина. Комп'ютер. Комунікація* : зб. наук. праць. Львів, 2013. С. 99–103.
2. Мустайоки А. Теория функционального синтаксиса: от семантических структур к языковым средствам. Москва : Языки славянской культуры, 2006. 512 с.
3. Щирова И.А., Гончарова Е.А. Многомерность текста: понимание и интерпретация : учебное пособие. Санкт-Петербург : Книжный Дом, 2007. 472 с.
4. Bates E. Language and Context: The Acquisition of Pragmatics. New York : Academic Press, 1976. 375 p.

5. Cruse D.A. Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics. Oxford University Press, 2000. 424 p.
6. Burton-Roberts N. Analysing Sentences: An Introduction to English Syntax Routledge, 2016. P. 10–270.
7. Carnie A., Sato Y. The Routledge Handbook of Syntax. Taylor and Francis, 2014. 716 p.
8. Comorovski I., Heusinger K. Existence: Semantics and Syntax. Springer, 2007. 332 p.
9. Cheng L.L., Corver N. Diagnosing Syntax. Oxford : Oxford University Press, 2013. 596 p.
10. Dehé N. Particle Verbs in English. Syntax, Information Structure, and Intonation. John Benjamins Publishing, 2002. 302 p.
11. Nuger J. Building Predicates: The View From Palauan. Springer, 2016. 330 p.
12. Nash L., Samvelian P. Approaches to Complex Predicates. Brill, 2015. 302 p.
13. Hochberg H., Mulligan K. Relations and Predicates. De Gruyter, 2013. 250 p.
14. Baker B., Harvey M. Complex Predicate Formation. In: *Complex Predicates: Cross-linguistic Perspectives on Event Structure*. Cambridge : Cambridge University Press, 2010. P. 13–47.
15. Strawson P.F., Chakrabarti A. Universals, Concepts and Qualities: New Essays on the Meaning of Predicates. Ashgate Publishing, Ltd., 2006. 324 p.
16. Alliot C. The Wedding Day. *Headline*, 2004. 534 p. + 4 p.

REFERENCES

1. Bekhta, I. A. (2013) Functional and Pragmatic Peculiarities of Text on the Basis of Cognition and Discourse [Funktsiino-prahmatychna diievist tekstu u svitli kohnitsii i dyskursu]. *Liudyna. Kompiuter. Komunikatsia*: Collection of scientific works. Lviv. P. 99–103.
2. Mustayoki, A. (2006) Theory of the Functional Syntax: From Semantic Structures to Language Means [Teoriia funktsionalnogo sintaksisa: ot semanticheskikh struktur k iazykovym sredstvam]. M.: Iazyki slavianskoi kultury. 512 p.
3. Shchirova, I. A., Goncharova, Ye. A. (2007) Text Multidimensionality: Understanding and Interpretation [Mnogomernost teksta: ponimanie i interpretatsiia]. *Uchebnoie posobie*. SPb.: Knizhnyi Dom. 472 p.
4. Bates, E. (1976) Language and Context: The Acquisition of Pragmatics. New York: Academic Press. 375 p.
5. Cruse, D. A. (2000) Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics. Oxford University Press. 424 p.
6. Burton-Roberts, N. (2016) Analysing Sentences: An Introduction to English Syntax Routledge. P. 10–270.

7. Carnie, A., Sato, Y. (2014) *The Routledge Handbook of Syntax*. Taylor and Francis. 716 p.
8. Comorovski, I., Heusinger, K. (2007) *Existence: Semantics and Syntax*. Springer. 332 p.
9. Cheng, L. L., Corver, N. (2013) *Diagnosing Syntax*. Oxford: Oxford University Press. 596 p.
10. Dehé, N. (2002) *Particle Verbs in English. Syntax, Information Structure, and Intonation*. John Benjamins Publishing. 302 p.
11. Nuger, J. (2016) *Building Predicates: The View From Palauan*. Springer. 330 p.
12. Nash, L., Samvelian, P. (2015) *Approaches to Complex Predicates*. Brill. 302 p.
13. Hochberg, H., Mulligan, K. (2013) *Relations and Predicates*. De Gruyter. 250 p.
14. Baker, B., Harvey, M. (2010) *Complex Predicate Formation*. In: *Complex Predicates: Cross-linguistic Perspectives on Event Structure*. Cambridge: Cambridge University Press. P. 13–47.
15. Strawson, P. F., Chakrabarti, A. (2006) *Universals, Concepts and Qualities: New Essays on the Meaning of Predicates*. Ashgate Publishing, Ltd. 324 p.
16. Alliot, C. (2004) *The Wedding Day*. Headline. 534 p. + 4 p.